Täysistunto

Torstai 15.5.2025 klo 16.00—20.44

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain ja työaikalain 2 ja 19 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 14/2025 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 4/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 4/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, edustaja Lyly, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.10 **Lauri Lyly sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle 14/2025 laeiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain ja työaikalain 2 ja 19 §:n muuttamisesta.

Esittelen nyt työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön 4/2025 näin varapuheenjohtajana puheenjohtajan ollessa estyneenä. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain ja työaikalain 2 ja 19 §:n muuttamisesta on kyseessä. Työriitalaissa ehdotetaan säädettäväksi palkansaajien yhdistyksen velvollisuudesta huolehtia työtaistelua toimeenpannessaan työtaistelun rajauksella tai suojelutyöllä eräiden välttämättömien toimintojen turvaamisesta työtaistelun aikana. Työriitalakiin ehdotetaan myös säännöksiä työnantajan käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista huolehtimisvelvollisuuden vastaisen työtaistelun kieltämiseksi.

Lisäksi työaikalakiin ehdotetaan uutta säännöstä hätätyöstä työtaistelun aikana. Esityksen tarkoituksena on varmistaa suojelutyön järjestäminen työtaisteluiden aikana. Osapuolten on jatkossakin ensisijaisesti neuvoteltava ja pyrittävä sopimaan työtaistelun aikana tarvittavasta suojelutyöstä. Mikäli sopimukseen ei kuitenkaan päästä, on työntekijöiden yhdistysten uuden lainsäädännön nojalla huolehdittava siitä, ettei työtaistelulla vaaranneta esimerkiksi ihmisten terveyttä, henkeä, ympäristöä, kansallista turvallisuutta tai muita esityksessä mainittuja yhteiskunnan kriittisiä toimintoja. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että työntekijöiden yhdistysten on rajattava kokonaan työtaistelun ulkopuolelle tietyt tehtävät tai toiminnot taikka vaihtoehtoisesti annettava riittävästi suojelutyötä.

Jos työntekijöiden yhdistys ei noudata sille asetettua huolehtimisvelvollisuutta, työnantajalla on kriittisten toimintojen turvaamiseksi oikeus hakea työtaistelun kieltämistä väliaikaisesti tai kokonaan. Viimesijaisena keinona työnantaja voi käyttää hätätyötä kriittisten toimintojen turvaamiseksi. Hätätyön teettämisessä on kyse pakkotilaa lähentyvästä tilan-

teesta, jossa työtaisteluoikeuteen puuttuminen työnantajan päätöksellä on välttämätöntä vakavien vahinkoseuraamusten välttämiseksi.

Valiokunta on tehnyt joitain muutoksia suhteessa hallituksen esitykseen. Muutokset liittyvät pääosin perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitettyihin huomioihin. Valiokunta on muuttanut neuvotteluvelvoitetta koskevaa säännöstöä siten, että siitä käy selkeämmin ilmi suojelutyöstä neuvottelemisen ensisijaisuus ja velvoittavuus. Valiokunta on muuttanut työtaistelun väliaikaista kieltoa koskevaa säännöstä siten, että työtuomioistuimen on rajattava väliaikainen kielto koskemaan vain sellaisia työtaistelun piirissä olevia toimintoja, joiden hoitamista on pidettävä välttämättömänä vahinkoseuraamusten estämiseksi. Valiokunta on tehnyt vastaavan muutoksen myös työtaistelun kieltämistä koskevaan säännökseen. Lisäksi valiokunta on perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta täsmentänyt luetelmaa työtaistelun aikana suojattavista välttämättömistä toiminnoista. Valiokunta on mietinnön perusteluissa myös täsmentänyt hätätyötä koskevaa sääntelyä muun muassa hätätyöstä kieltäytymisen seuraamusten osalta.

Mietintö sisältää sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnon mukaisen lausuman, joka edellyttää, että valtioneuvosto seuraa muun muassa sitä, turvaako sääntely riittävällä tavalla potilaiden ja asiakkaiden potilas- ja asiakasturvallisuuden työtaistelutilanteessa, mitä mahdollisia vaikutuksia sääntelyllä on työntekijöiden työtaisteluoikeuteen, toteutuvatko säädetyt huolehtimis- ja neuvotteluvelvoitteet lainsäädännön edellyttämällä tavalla sekä sitä, miten hätätyötä koskevia säännöksiä on sovellettu työnantajan toimesta. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö seuraa sääntelyn toimivuutta yleisellä tasolla.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää ehdotettua sääntelyä tarpeellisena ja kannatettavana. Valiokunta katsoo sääntelyn turvaavan työmarkkinoiden vakautta ja ennakoivuutta sekä varautumista erityistilanteisiin. Ratkaisujen etsiminen osapuolten kesken neuvottelemalla on jatkossakin aina ensisijaista. Suomessa ei ole aikaisemmin ollut yleislainsäädäntöä suojelutyöstä. Lainsäädännön puuttuminen on tosiaan johtanut valitettaviin tilanteisiin, joissa esimerkiksi potilasturvallisuuden varmistamiseksi on jouduttu kiireellä säätämään väliaikaista lainsäädäntöä. Tämän vuoksi nyt ehdotettava pysyvä lainsäädäntö on tarpeellinen.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella tehtävin muutoksin. Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen 14/2025 sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen, joissa on valiokunnan muutosehdotukset, ja että eduskunta hyväksyy yhden lausuman, valiokunnan lausumaehdotuksen. Päätös ei ole yksimielinen, vaan mietintöön sisältyy kaksi hylkäysehdotuksen sisältävää vastalausetta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset varapuheenjohtajalle esittelystä. — Ja sitten edustaja Hänninen.

18.17 **Juha Hänninen kok:** Kunnioitettu rouva puhemies! Työriitojen sovittelu on keskeinen osa toimivaa työmarkkinajärjestelmää ja kansallista vakautta. Nyt käsiteltävänä oleva lainsäädäntöuudistus vahvistaa tätä järjestelmää ja tuo kaivattua selkeyttä erityisesti työtaistelutilanteisiin, joissa kyse on välttämättömien toimintojen ja peruspalveluiden turvaamisesta. Uudistuksen tavoitteena on, että sopuratkaisuja haetaan ensisijaisesti neuvottelemalla. Kun neuvotteluteitse ei löydy ratkaisua, laki antaa työnantajalle mahdollisuuden hakea oikeudellisia keinoja, joilla voidaan turvata yhteiskuntamme kriittiset toimin-

not, kuten potilaiden hoito, pelastustoimi, veden ja sähkön jakelu tai maanpuolustuksen tarpeet.

Arvoisa rouva puhemies! On tärkeä huomata, että eduskunnan käsittelyssä työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on tehnyt mietintöön muutoksia, jotka parantavat esityksen tasapainoa. Lisäksi valiokunnan lausumaehdotus on tervetullut ja osoittaa, että eduskunta kantaa vastuuta paitsi kansalaisten turvallisuudesta myös työntekijöiden oikeuksien toteuttamisesta. Eduskunta edellyttää nyt, että valtioneuvosto seuraa sääntelyn toimivuutta erityisesti potilas- ja asiakasturvallisuuden näkökulmasta. Samalla arvioidaan vaikutuksia työntekijöiden työtaisteluoikeuteen eli huolehditaan siitä, että neuvotteluvelvoitteet toteutuvat ja että hätätyötä koskevia säännöksiä ei käytetä perusteettomasti. Tämä on oikea linja. Näillä turvataan kriittiset palvelut mutta ei astuta työntekijöiden oikeuksien yli.

Arvoisa puhemies! Uudistus antaa työnantajalle keinot poikkeuksellisiin tilanteisiin mutta vain viimesijaisina toimina silloin, kun muut keinot eivät riitä. Samalla se vahvistaa yhteiskunnan toimintakykyä kriittisissä tilanteissa ja antaa työmarkkinoille lisää ennakoitavuutta. Tämä uudistus on tasapainoinen ja oikea-aikainen. Se ei astu vastakkain työntekijän ja työnantajan oikeuksien kanssa vaan etsii ratkaisua, joka turvaa yhteisen edun ja meidän kaikkien turvallisen arjen. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly, vastauspuheenvuoro.

18.20 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus teki tällä esityksellään ongelman asiasta, joka ei ole ongelma ollut työelämässä. Siellä on sovittu suojelutyön rajoista keskenään sopien, ja se ei ole ollut erityisesti ongelma tällä vuosituhannella kuin kaksi kertaa, eli 25 vuoden aikana, ja ne molemmat ovat olleet terveyssektorilla. Nyt tämä laki on laajennettu hyvin laveaksi, ja siihen on vielä sotkettu hätätyö mukaan, joka on ennalta arvaamattomiin tilanteisiin tehty työaikalain osio, ja nyt se sotketaan tähän suojelutyön yhteyteen, jonne se ei kuulu. Eli tässä on tehty ongelma, itse aiheutettu ongelma, joka olisi voitu hoitaa paremmilla neuvotteluvelvoitteilla ja muilla tällaisilla asioilla, ja sitten tähän on sotkettu hätätyö mukaan. Eli mennään huonoon suuntaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen, vastauspuheenvuoro.

18.21 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tässä tuli nyt monta väärää totuutta. Tässä sanottiin, että tämä selkiyttää tämän lain tulkintaa. Kyllä se on päinvastoin. Ja sanoitte vielä, että tämä tasapainottaa ja parantaa tämän vallitsevan tilanteen asioita. Se on kyllä niin, että tämä vahvistaa työnantajien asemaa ja heikentää nimenomaisesti työntekijöitten asemaa. Tätä ovat professoritkin kritisoineet siitä näkökulmasta, että tässä ei ole otettu mukaan työsulkuja, joita työnantajat voivat tästäkin eteenpäin tehdä, mutta tämä koskee kyllä nimenomaan sitä, että työntekijöitten lakko-oikeuksista huolehditaan. Meillä voi olla esimerkiksi tilanteita, joissa hyvinvointialueilla on vaikka lomautukset, ja sitten työnantaja vaatiikin, että teetetäänpä hätätyötä niillä työntekijöillä, jotka eivät ole lomautettuja. Tämä on erittäin ongelmallinen ja erittäin paljon työntekijöitten oikeuksia polkeva lakiesitys.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Jos edustaja Hänninen haluaa käyttää vastauspuheenvuoron, niin otetaan se tässä välissä ja sitten mennään puhujalistaan. Edustaja Suhosella on sitten seuraava varsinainen puheenvuoro.

18.22 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvokas puhemies! Minusta tässä asiassa ei ole ongelmaa eikä tästä kannata tehdä ongelmaa. Edelleenkin tämä pohja selkeyttää ja parantaa tätä kokonaisuutta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen, varsinainen puheenvuoro.

18.23 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hännisen aiempi puheenvuoro oli kyllä varsin kummallinen, jos nätisti voisi todeta. Edustaja Hänninen oli sitä mieltä, että tämä lakiesitys parantaisi jotenkin työntekijöitten oikeuksia ja selkeyttäisi näin koko työntekijöitä koskevaa lakia liittyen tähän lakko- tai suojelutyölakikokonaisuuteen. Olen todella hämmentynyt teidän puheenvuorostanne, edustaja Hänninen.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä sitä jälleen olemme tilanteessa, jossa hallitus vie työntekijöitä kuin sitä kuuluisaa kuoriämpäriä. Tässä lakiesityksessä siis rajataan työntekijöiden lakko-oikeutta jälleen kerran. Suojelutyölaki sekä hätätyötä koskeva lakiesitys on hallitukselta puhtaasti ideologinen. Useat asiantuntijat ovat todenneet, että tälle lakiesitykselle ei ole tarvetta. Siellä työpaikoilla on päästy sopimaan lakkotilanteessa suojelutyöstä erinomaisesti.

Itse olin paperiteollisuudessa töissä 21 vuotta ja 13 vuotta olin tehtaalla luottamusmiehenä sopimassa suojelutyöstä, ja koskaan, siis koskaan, ei ollut mitään ongelmaa, vaan yhdessä työnantajan kanssa hyvässä yhteisymmärryksessä saatiin asioista sovittua. Myös sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi lakiesityksestä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamassaan lausunnossa seuraavaa: ”Esityksen mukaan suojelutyön tarjoamisessa työtaistelutilanteessa ei ole yleisesti ilmennyt merkittäviä ongelmia tai epäselvyyksiä. Suojelutyön antamatta jättäminen ei ole aiheuttanut vakavia vahinkoja, vaan niiden estämiseksi riittävästä suojelutyöstä on pääsääntöisesti saatu sovittua.”

Arvoisa rouva puhemies! On myös erittäin kummallista, mutta toisaalta hallitukselta johdonmukaista, että se tekee käsittämättömiä esityksiä ja viittaa edellisen eduskuntakauden päätökseen, kuten tässäkin asiassa. Eduskunta hyväksyi edellisellä kaudella yksiselitteisesti sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössään esittämän lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää suojelutyötä koskevat kehittämistarpeet ja valmistelee tarvittaessa lainsäädäntöehdotukset, joilla suojelutyön järjestäminen turvataan ristiriitatilanteissa.” Varsinaista selvitystä ei asiassa siis ole tehty, vaan hallitus päätti suoraan ryhtyä säätämään asiassa lakia. Hallitus myös oma-aloitteisesti laajensi eduskunnan antamaa toimeksiantoa koskemaan muun muassa työaikalain hätätyötä koskevaa sääntelyä. Aivan käsittämätöntä, ja kuten totesin, ideologista, työntekijöitä kurittavaa politiikkaa hallitukselta jälleen kerran.

Hätätyötä koskeva esitys on suorastaan pöyristyttävä. Lausuntopalautteessa ja asiantuntijakuulemisissa hätätyötä koskevaa sääntelyä on kritisoitu voimakkaasti ja arvioitu, että säännösehdotus on kansainvälisten sopimusten vastainen. Se johtaisi tilanteeseen, jossa työnantajat voivat yksipuolisesti määritellä työtaistelun rajat. Asiantuntijakuulemisten mukaan hätätyötä on usein käytetty perusteettomasti. Esimerkiksi vuonna 2022 hoitoalan työtaistelun aikana näkyi työnantajan houkutus teettää runsaasti hätätyötä perusteettomasti

rikkoen johdonmukaisesti työntekijäjärjestön työtaistelutoimenpiteitä. Aluehallintoviraston sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antaman selvityksen perusteella lähes kaikki hätätyön käyttämiset työtaistelutilanteessa on todettu perusteettomiksi, ja uhkana on, että väärinkäytökset lisääntyvät tämän lainsäädännön myötä.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksessa perussuomalaiset ovat kunnostautuneet kokoomuksen aisankannattajana, kun työntekijöitä on moukaroitu useilla lakimuutoksilla. Arvoisat perussuomalaiset, joita ei salissa — anteeksi, on yksi — arvoisa perussuomalainen, kysyn teiltä: eikö teitä vieläkään hävetä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Oinas-Panuma.

18.27 **Olga Oinas-Panuma kesk:** Arvoisa puhemies! Kun tuota edustaja Hännisen aiempaa hehkutusta kuunteli, niin tuli ihan semmoinen olo, että puhutaanko me oikeastaan edes samasta laista. Ehkä näkökulma oli vähän eri.

Meillä kotipuolessa ruukataan aina joskus sanoa, että ehjää ei kannata korjata, ja tätä viisautta voisi tämänkin lain säätämisen osalta soveltaa niin, että huono laki kannattaa jättää kokonaan säätämättä. Tämä lakiesitys valmisteluineen on ehkäpä suttuisimpia ja suhmuroiduimpia lakeja tällä kaudella. Arvostan itse henkilökohtaisesti avointa päätöksentekoa, ja tässä asiassa en voi kyllä hallitusta avoimuudesta kiitellä.

Tässä laissa on kyse suojelu- ja hätätyöstä ja lainsäädännöstä niihin liittyen. Me keskustassa ymmärretään tarve ja tausta, koska totta kai yhteiskunnan pitää olla turvallinen ja henki ja terveys huomioida aina, myös työtaisteluitten aikana. Suojelutyön osalta me voidaan tämän lain hyväksyä, mutta hätätyö on jo liikaa, ja me ihmettelemme sitä tapaa, jolla tämä toinen laki on valmisteltu.

Jos käydään hieman taustaa läpi, niin eduskunnan vastauksessa viime vaalikaudella on hyväksytty seuraava lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää suojelutyötä koskevat kehittämistarpeet ja valmistelee tarvittaessa lainsäädäntöehdotukset, joilla suojelutyön järjestäminen turvataan ristiriitatilanteissa.”

No, miten asian valmistelu sitten eteni? Hallituksen vuosikertomuksessa 22 todetaan: ”Työ- ja elinkeinoministeriö tulee käynnistämään selvityksen, jolla selvitetään tarve lainsäädännöllä turvata sellaisen suojelutyön toteutuminen työtaisteluiden aikana, joka on välttämätöntä ihmisen hengen ja terveyden suojelemiseksi taikka omaisuuden tai ympäristön vakavan vaarantumisen estämiseksi. Selvityksessä tullaan ottamaan huomioon työntekijöitten työtaisteluoikeuden käyttöä tasapainoisella tavalla turvaavat seikat.”

No, sitten vielä viimeisin lainaus. Hallituksen vuosikertomuksessa 23 todetaan: ”Työ- ja elinkeinoministeriö tulee vuoden 24 aikana käynnistämään lainsäädäntöhankkeen, jonka tarkoituksena on turvata sellaisen suojelutyön toteutuminen työtaisteluiden aikana, joka on välttämätöntä ihmisen hengen ja terveyden suojelemiseksi taikka omaisuuden tai ympäristön vakavan vaarantumisen estämiseksi. Hankkeessa tullaan tasapainoisella tavalla huomioimaan työntekijöiden työtaisteluoikeuden käyttöön liittyvät tarpeet.”

Nämähän ovat hirmuisen hyviä kirjauksia, mutta miten näitä sitten noudatettiin, niin kyllä aika heikosti. Tätä eduskunnan edellyttämää selvitystä ei ole tehty, vaan sen sijaan hallitus suoraan käynnisti lainsäädäntöhankkeen, ja tätä ei voi pitää asiallisena tapana toimia. Erityisesti toinen lakiehdotus, koskien työaikalain hätätyötä koskevan 19 §:n muuttamista, on jo valmistelun osalta lähtenyt täysin väärille jengoille. Hallituksen esityksen ta-

voitteena on täsmentää työaikalain mukaisen hätätyön ja uuden lainsäädännön keskinäistä suhdetta ja selkeyttää epäselvää oikeustilaa.

Mutta mitä sitten tarkoitin, kun minä puhuin suttuisesta lainvalmistelusta? Keskustan työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaryhmä pitää hätätyötä koskevaa muutosta ongelmallisena, koska tämä säätelyehdotus tuotiin esitykseen mukaan lainvalmistelun loppuvaiheessa eikä hätätyötä koskeva lakiesitys ole ollut lausuntokierroksella, niin kuin olisi pitänyt. Epäselväksi on jäänyt myös, onko hätätyötä koskeva lakiesitys ollut mukana lainsäädännön arviointineuvostolle toimitetussa aineistossa, jonka perusteella arviointineuvosto on tehnyt lausuntonsa.

Me pidetään tätä tapaa, jolla tätä lakia on valmisteltu, hyvin huolestuttavana. Lainsäädäntötyönhän pitäisi olla johdonmukaista ja laadukasta, ja hätätyöhön liittyviä muutoksia ei voi pitää ainoastaan teknisinä. Me pidetään siis hallituksen ensimmäistä lakiesitystä osin perusteltuna mutta ei tätä hätätyöosiota sitten. Hallituksen esityksestä ei myöskään käy ilmi, millä perusteella tietyt toiminnot katsotaan välttämättömiksi ja siten hätätyöllä turvattaviksi.

Tässä on kokonaisuutena aika monta asiaa — tätä puhettahan voisi jatkaa loputtomasti — mutta kyllä meille keskustassa on tärkeää se, että välttämättömät palvelut turvataan myös työriitatilanteissa eikä potilasturvallisuus saisi kärsiä. Hallitus toteaa itsekin lakiehdotuksen ihmis- ja perusoikeuksia koskevassa arvioinnissa: ”Työtaisteluoikeuden rajoittaminen lähtökohtaisesti vahvistaa työnantajaosapuolen neuvotteluasemaa ja voi johtaa työehtojen heikentymiseen. Työlainsäädännön uudistaminen varmistetaan toimivalla kolmikantaisella valmistelulla, joka on tavoitteellista, ratkaisukeskeistä ja joka huomioi niin isot kuin pienetkin työpaikat.” Tämä olisi tärkeää meille jatkossakin muistaa.

Ihan lopuksi, arvoisa puhemies! Surullisinta on se, miten hallitus on omilla toimillaan viimeisen kahden vuoden aikana saanut työmarkkinat niin sekaisin. Tätä saikkaamista ei jaksa enää kukaan. Suomalaiset haluavat tehdä töitä ja elää tavallista elämää. Lisäksi on muistettava, että ehdottomasti isoimmassa osassa yrityksiä menee hyvin. Siellä työnantajat ja työntekijät tekevät monesti myös hyvin samankaltaisia töitä. Suomen menestymisen tärkein edellytys on yhtenäinen kansa, yhteiskunnallinen eheys, ja tätä eheyttä ei pidä rikkoa kärjistämällä ja vastakkainasettelulla, jota tämä hallitus tekee jatkuvasti ja josta tämä esitys kaikessa ylimielisyydessään on valitettava esimerkki. Olisi viisaampaa olla kokonaan tekemättä lakia kuin tehdä huonoa lakia, ja siksi me tullaan toisessa käsittelyssä esittämään tämän toisen lakiehdotuksen hylkäämistä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

18.32 **Juha Viitala sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tästä on oikeastaan samoilla askelmerkeillä hyvä jatkaa kuin edellinen puhuja, eli nytten ollaan säätämässä lakia sellaiseen asiaan, että ongelmaa ei oikeasti ole olemassa. Eli kyllä tässä yhteiskunnassa on aina pystytty sopimaan näistä asioista, ja tälle lakiesitykselle ei suoraan sanottuna ole mitään selkeää tarvetta.

Suojelutyö on monissa työtaistelutilanteissa välttämätöntä, erityisesti ihmishenkien ja ihmisten hyvinvoinnin suojelemisen kannalta. Tämä tiedostetaan kyllä niin työnantajien kuin työntekijöiden puolella. Ja jos tätä mietitään, niin joitain yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta näistä on tosiaan aina päästy hyvin sopimaan. Itsekin olen omakohtaisesti tällaisia vastaavia tilanteita työelämässä läheltä todistanut, nähnyt, ja myös nähnyt niitä ti-

lanteita, että on suojelutyötä teetetty perusteettomasti, mitä on sitten oikeusasteissakin käsitelty, ja on todettu, että niihin ei perusteita ollut. Eli näitä väärinkäytöksiä on työnantajapuolelta kyllä tässä maassa ollut.

Jos tätä pohjoismaiseen malliin tässä vielä vähän peilataan, niin sieltähän näitä asioita on paljon kopioitu mutta tätä asiaa ei tietenkään ole sieltä työelämäasioista kopioitu, koska muissa Pohjoismaissa suojelutyökysymyksistä on sovittu työmarkkinajärjestöjen välillä niin sanotuin pääsopimuksin. Hallituksen pohjoismainen linja tarkoittaakin taas työntekijöiden ja työttömien oikeuksia heikentäviä asioita, eli valikoidaan juuri niitä, jotka tulevat palkansaajan asemaa Suomessa heikentämään hyvin yksipuolisesti. Näin on jatkuvasti toimittu.

Hallitus tukee aina työnantajia hyödyttäviä uudistuksia, kuten nyt tässäkin tilanteessa, ja tasapuolisuuden näkökulmasta tämä on ongelmallinen. Sääntely ja sanktiot kohdistuvat vain työntekijäpuolen työtaistelutoimiin, mutta työnantajapuolen toimet, kuten työsulut, jäävät täysin lain soveltamisalan ulkopuolelle. Muistan itse kokeneeni vuonna 2005 tilanteen, jossa oltiin useita viikkoja työsulussa yhden päivän lakon jälkeen, ja edelleen tässä yhteiskunnassa moni muistelee, että metsäteollisuudessa oli seitsemän viikon lakko, vaikka tosiasiassa olikin seitsemän viikon työsulku kyseessä. Tällainen pieni muistelu tuli tuonne aivolohkoon tässä puhetta pitäessäni.

No, yksi keskeinen puute esityksessä on tietenkin suojelu- ja hätätyöstä maksettavan lisäkorvauksen puuttuminen. Suojelu- tai hätätyöhön joutuminen voi aiheuttaa sille työntekijälle taloudellista vahinkoa esimerkiksi lastenhoidon järjestämisen takia. Lisäksi suojelutyöhön joutuminen myös rajoittaa perusoikeutta osallistua työtaisteluun. Myös työnantajan kynnys määrätä suojelu- tai hätätyöhön ilman aitoa pakottavaa tarvetta nousee merkittävästi, jos se aiheuttaa lisäkustannuksia. Korvauksen tulisi olla kyllä vähintään kaksinkertainen palkka, ellei työehtosopimuksessa ole sovittu korkeammasta korvauksesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

18.36 **Niina Malm sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä asialistan edellisissä kohdissa puhuttiin pohjoismaisesta mallista, ja kaikkia näitä työmarkkinoita murentavia esityksiä hallitus puolustelee sillä, että nämä ovat pohjoismaisen mallin mukaisia ja pohjoismaiseen malliin ollaan menossa. Ja jälleen meillä täällä salissa on käsittelyssä yksi hallituksen esitys, joka on niin kaukana pohjoismaisesta mallista kuin voi vain olla. Tämän kauemmaksi näillä esityksillä ei päästä. Kun pohjoismaista mallia sovelletaan Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Islannissa, niin tällä Orpon—Purran hallituksella on kyllä mielessä vain ja ainoastaan se, kuinka pohjoismaisesta mallista päästään mahdollisimman pitkälle.

Tämä lakiesitys on saanut paljon kritiikkiä sen laajuuden, epäselvyyden ja ylimitoituksen vuoksi. Esitetty lainsäädäntö rajoittaa perusoikeuksia laajemmin kuin mihin on tosiasiallinen tarve, ja eduskunnan edellyttämää selvitystä tästäkään ei ole tehty. Hallitus päätti suoraan ryhtyä säätämään lakia ilman asianmukaista selvitystä ja laajensi eduskunnan antamaa toimeksiantoa koskemaan myös työaikalain hätätyötä, kuten täällä edustaja Oinas-Panuma hyvin kuvasi.

No, se pohjoismainen malli tässä suojelutyössä on unohdettu. Muissa Pohjoismaissa suojelutyökysymyksissä on sovittu niin sanotuin pääsopimuksin, mutta Suomessa hallitus asettuu johdonmukaisesti vahvemman puolelle ja suojelee työnantajapuolta purkamalla

pala palalta pohjoismaista sopimusjärjestelmää, kuten tämäkin hallituksen esitys näyttää. Samalla hallitus on valmis koettelemaan työntekijöitä suojaavien kansainvälisten sopimusten rajoja toistuvasti. Tästäkin tässä salissa on kaksi vuotta puhuttu.

Huolehtimisvelvollisuus, neuvotteluvelvollisuus ja väliaikainen kielto ovat keskeisiä elementtejä esitetyssä lainsäädännössä. Neuvotteluiden käymistä ei kuitenkaan edellytettäisi silloin, kun tuomioistuimelta haetaan työtaistelun välitöntä lykkäystä tai keskeyttämistä ilman vastapuolen kuulemista. No, kun tämäkin sitten halutaan sinne käräjäoikeuteen viedä ja samaan aikaan täällä tänäänkin hallituspuolueiden edustajat ovat kertoneet siitä, kuinka työpaikalla tiedetään varsin hyvin, mikä siellä on tilanne, niin voisi kuvitella, että työtuomioistuimessa tiedetään ne asiat, mitä työmarkkinoilla tapahtuu, mutta nyt tämäkin halutaan eriyttää.

Arvoisa puhemies! Siksi tämä oikeuspaikkakysymys on myös keskeinen kysymys. Mikäli neuvotteluissa ja sovitteluissa ei päästäisi ratkaisuun, olisi oikea paikka riitojen käsittelyyn työtuomioistuin, jolla on kollektiivisopimisesta ja työmarkkinapuolista hyvä tuntemus. Työtuomioistuimeen olisi mahdollista synnyttää työsuojelukysymysten tietovaranto.

Hätätyö ja sanktiot ovat myös osa esitettyä lainsäädäntöä. Palkansaajajärjestöjen lausuntojen mukaan lailla kavennetaan järjestäytymisvapautta ja lakko-oikeutta sekä siirretään lakkorajoja. No, eihän tämäkään ole ensimmäinen kerta tällä kaudella. Työtaisteluiden rajojen alistaminen työnantajan päätökselle ei ole yhteensopivaa ammatillisen järjestäytymisvapauden perusperiaatteiden kanssa.

Suojelutyön ja hätätyön korvaukset puuttuvat tästä esityksestä, kuten edustaja Viitala kuvasi. Iso puute ja epäkohta hallituksen esityksessä on, että siitä puuttuu vähimmäiskorvaustaso suojelutyöstä ja hätätyöstä. Korvauksen tulisi olla vähintään kaksinkertainen summa. Mutta eihän se hätätyö varmaan sitten sitä oikeaa hätätyötä ole, jos hallitus siitä näin ajattelee. Oikealle hätätyölle ei ole tarvetta, jos sitä ei olla valmiita myöskään korvaamaan.

Hallituksen toimet siis heikentävät työntekijöiden asemaa, alojen houkuttelevuutta ja työvoiman saatavuutta, mikä vaikuttaa myös sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuteen ja laatuun. No, kun tänään kuulimme täällä salissa erään hallituspuolueen edustajan suusta, että meillä on Suomessa työvoimapula, niin en tiedä, missä ne 100 000 työtöntä tällä hetkellä ovat, mutta ilmeisesti tämä lakiesitys auttaa myöskin tähän ongelmaan.

Pariteetti on unohtunut kokonaan. Hallituksen esitys on pariteetiltaan epätasapainoinen eikä ota huomioon samassa suhteessa työnantajien työtaistelutoimia. Jälleen kerran hallitus tuo tänne esityksen, jossa työntekijä on jo lähtökohtaisesti altavastaavassa asemassa työnantajaan ja se altavastaajuus sen kuin syvenee. Tämän hallituskauden jälkeen on todennäköistä, että työnantajien ja työntekijöiden suhde on sellainen, että työntekijät ovat niin syvässä kuopassa, että sieltä ei pääse edes hakkua käyttämällä ylös. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

18.41 **Piritta Rantanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! SDP:llekin on erittäin tärkeää, että joka ikisen ihmisen hengestä ja terveydestä pidetään huoli myös työtaistelutilanteissa, mutta tätä lakia ei pidä hyväksyä. Tämän lain tavoitteena on hallituksen linjan mukaisesti vain ja ainoastaan rajoittaa työntekijöiden työtaisteluoikeutta ja heikentää työntekijöitten asemaa. Tavoitteena on rajoittaa työntekijöiden oikeutta pitää huoli siitä neuvotteluasemasta,

jonka avulla tänäkin keväänä usealle työsopimusalalle ja sadoilletuhansille työntekijöille on saatu neuvoteltua yli seitsemän prosentin palkankorotukset tuleville vuosille.

Viime kaudella valiokunta esitti ponnen, jonka mukaan suojelutyöasia pitää selvittää ja tehdä siihen tarvittaessa muutoksia. Asiaa ei ole selvitetty kuin kabineteissa Etelärannassa — liekö jossain on myös saunottu ja sovittu sitten siinä yhteydessä? Julkisuuteen saatujen sähköpostiviestien mukaan aihe on kyllä ollut tarkan vaikuttamisen kohteena ja kaikki työnantajien pyytämät asiat on kirjattu lakiin ja jopa toiveet on ylitetty.

Tämän lain käsittelyn aikana on tullut selväksi, että työnantajat ja hallituspuolueiden edustajat ovat enemmän huolissaan teurastettujen porsaiden oikeusturvasta ja hyvinvoinnista kuin työntekijöitten oikeuksista. Kuulitte siis aivan oikein. Keskusteluissa on aidosti käyty läpi sitä, että hätätyötä pitää voida teettää, jotta teurastetut porsaat saadaan leikattua ja pakattua kaupan hyllylle saakka, jotta ketjuun ei tule häiriöitä. Mitään muita vaihtoehtoja ei kertakaikkisesti ole mahdollista kuin pakottaa työntekijät hätätyöhön, ja tästä maasta ei kuulemma sellaista määrää pakastimia löydy, etteikö työntekijöitä voida pakottaa työhön. Tämä kuvaa mielestäni tämän hallituksen ideologiaa aivan täydellisesti. Työntekijöillä ei ole olemassa mitään turvaa, saati oikeuksia. Kaikki voidaan perustella työnantajien omaisuuden ja oikeuksien puolustamisella, ja työntekijöiden oikeudet ja oikeus kieltäytyä hätätyöstä pitää estää kaikin keinoin. Näin tällä lailla onkin tehty. Tämä laki koskee vain työntekijöitä, ei työnantajien työsulkuja — niin kuin tässä jo useassa puheenvuorossa aiemmin on todettu — mihinkä professoritkin asiantuntijakuulemisissa ottivat kantaa ja kertoivat, että tämä on rakenteellisesti ongelmallisesti rajattu koskemaan vain työntekijöitä. Teurastettujen porsaiden leikkaamatta jättäminen ja pakkaamatta jättäminen ei voi aiheuttaa kansainvälisten sopimustenkaan mukaan välittömästi, konkreettisesti ja vakavasti vaaraa muiden perusoikeuksille, ja näin ollen työntekijöiden työtaisteluoikeutta ei saa vaarantaa tällaisissa tilanteissa. Meillähän on esimerkkejä siitä, kun esimerkiksi sähköntuotanto on häiriintynyt, ja kuulimme valiokunnan asiantuntijoilta, että esimerkiksi yhden laitteen tai yhden laitoksen vikaantuminen ei voi johtaa hengen ja terveyden uhkaamiseen. Siitäkin meillä on esimerkki, kun voimala on ollut vikaantunut viikoiksi, ja sekin on käytännössä osoittanut sen, että kenenkään henki ja terveys eivät sen vuoksi olleet vaarassa. Ja jos kyse olisi ollut työtaistelusta, niin uskonpa, että työnantajien mukaan henki olisi ollut hiuskarvan varassa.

Kun sitten otetaan näitä käytännön esimerkkejä, mitä esimerkiksi omaisuudensuoja ja koneiden alas ajaminen käytännössä ovat tarkoittaneet, niin — niin kuin täällä jo parissa aiemmassakin puheenvuorossa todettiin — esimerkiksi paperiteollisuudessa tehtaat seisoivat työsulun aikaan monta viikkoa, ja toinen esimerkki on se, kun saman alan lakko kesti 112 päivää vuonna 2022, siis 112 päivää. Ja kun työsulku ja lakko olivat ohi, koneet käynnistettiin ja ne lähtivät tuottamaan paperia aivan niin kuin aikaisemminkin. Koneet ja laitteet eivät vaurioituneet, mutta näissä kuulemisissa se on ollut aivan pakko, että ne koneet pyörivät ja laitteet pyörivät, jotta kenenkään henki, terveys ja omaisuus ei vaarannu. Jos lakko ei välittömästi, konkreettisesti ja vakavasti vaaranna muiden perusoikeuksia, työtaisteluoikeutta ei saa vaarantaa.

Surullista on, että hallitus tekee työntekijöiden oikeuksia polkevaa lainsäädäntöä kerta toisensa jälkeen. Aiemminhan näistä asioista on tässä yhteiskunnassa pystytty neuvottelemaan, siis työntekijät ja työnantaja ovat yhdessä sopineet, ei ole saneltu. Lakiesityksen mukaan työnantajan on jatkossa pyrittävä neuvottelemaan — ei siis edes ole pakko neuvotella, vaan siihen on pyrittävä.

Hätätyö on siis työtä, jota on aiemmin viimesijaisesti erityisessä ennalta arvaamattomassa tilanteessa, kuten vaikka tulipalossa, voinut teettää työnantajan määräyksestä. Jatkossa jää vain nähtäväksi, kuinka työnantaja määrittelee sen, ketkä voivat osallistua työtaisteluun ja ketkä eivät. Ja jää vain nähtäväksi, minkälaisia tulkintoja tulemme näkemään siitä, milloin hätätyö on aidosti laillista teettää. Hätätyöhön määräämisen pitäisi ehdottomasti olla jonkun työriidan ulkopuolisen tahon toimesta tapahtuvaa. Hätätyön rooli on tässä laissa oikea sanelupolitiikan jalokivi, eikä ole sattumaa, että esimerkiksi aluehallintovirastojenkin, jotka valvovat tämän lain käytännön toteutumista, resursseista ollaan juuri käsittelyssä olevan julkisen talouden suunnitelman mukaan vähentämässä. Ei siis ole edes niitä valvojia kohta seuraamassa, kuinka tämä laki etenee. Meillä on useita esimerkkejä siitä, kuinka hätätyötä on jo aiemmin käytetty häikäilemättömästi työnantajien toimesta hyväksi. Esimerkiksi vankiloissa on hätätyön nojalla vaadittu normimiehitystä enemmän työntekijöitä työvuoroihin kuin normaalitilanteissa, ja tätä samaa ilmiötä on ollut myös sotesektorilla liikkeellä.

Tämä laki on hätätyön osalta mutta myös kokonaisuus huomioiden sikamainen temppu työntekijöille ja heidän oikeuksilleen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

18.47 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys suojelutyön sääntelystä on poikkeuksellisen laaja, moniulotteinen ja ongelmallinen niin oikeudellisesti, työmarkkinapoliittisesti kuin perusoikeudellisestikin. Meillä Suomessa suojelutyön järjestämisessä ei ole ollut yleisiä tai toistuvia ongelmia. Suojelutyöstä on käytännössä aina pystytty sopimaan työtaistelujen yhteydessä. Vain kahdessa yksittäistapauksessa vuosina 2007 ja 2022 on jouduttu turvautumaan erityislainsäädäntöön sotealalla. Näistä ei kuitenkaan voi vetää johtopäätöstä, että koko työmarkkinakenttää pitäisi pysyvästi ja kattavasti säädellä tavalla, joka rajoittaa työntekijöiden oikeuksia ja siirtää valtaa merkittävällä tavalla työnantajille ja tuomioistuimille.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei ole syntynyt tyhjästä. Sen taustalla on vuoden 22 sotealan työtaistelu, jolloin eduskunta joutui hyväksymään poikkeuslain turvatakseen henkeä ja terveyttä koskevia välttämättömiä toimintoja. Tuolloin kuitenkin eduskunta oli yksimielinen siitä, että tällainen tilanne ei saisi toistua ja että hallituksen tulee valmistella jatkossa paremmin. Siksi vuonna 22 sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä eduskunta antoi selkeän lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää suojelutyötä koskevat kehittämistarpeet ja valmistelee tarvittaessa lainsäädäntöehdotukset, joilla suojelutyön järjestäminen turvataan ristiriitatilanteissa.” Mutta mitä tapahtui? Tuota selvitystä ei koskaan tehty. Hallitus ei toteuttanut eduskunnan yksimielistä pyyntöä. Ei työmarkkinajärjestöä kuultu riittävästi. Ei arvioitu eri alojen kokemuksia tai tarpeita. Ei tehty pohjoismaista vertailua, ei edes yritystä siihen. Hallitus siirtyi suoraan säätämään lakia ilman pohjatietoa, ilman laaja-alaista vaikutusarviointia, ilman toimijoiden aitoa osallistamista. Tätä voi hyvällä syyllä kutsua epädemokraattiseksi ja eduskunnan arvovaltaa vähätteleväksi menettelyksi.

Arvoisa puhemies! Esityksen sisällöstä löytyy useita ongelmia, joihin muun muassa perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota. Ensinnäkin suojelutyötä koskeva 13-kohtainen luettelo on sääntelyteknisesti sekava. Se on samanaikaisesti liian laaja ja liian väljä ja osin myös liian yksityiskohtainen. Tämä yhdistelmä ei lisää oikeusvarmuutta vaan kas-

vattaa oikeusriitojen riskiä. Se tuo epävakautta työmarkkinoille sen sijaan, että tarjoaisi selkeyttä. Perustuslakivaliokunta huomautti aivan oikein, että sääntely ei täytä perusoikeusrajoituksilta edellytettävää täsmällisyyttä eikä tarkkarajaisuutta. Valiokunta edellytti, että luetteloa tulee tarkentaa, arvioida ILO-sopimusten soveltamiskäytännön näkökulmasta ja selkeästi erottaa välttämättömät palvelut muista. Tätä työtä ei tehty valiokuntakäsittelyssä. Tätä ei voi pitää minään muuna kuin poliittisesti tietoisena valintana ohittaa perusoikeuskysymykset.

Arvoisa puhemies! Erityisen vakavana on pidettävä sitä, että tuomioistuimelle annetaan mahdollisuus keskeyttää tai lykätä työtaistelutoimi jo siinä vaiheessa, kun asia on vasta tullut vireille, ja jopa ilman vastapuolen kuulemista. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että lakko voidaan määrätä keskeytettäväksi ennen kuin se on edes alkanut: ilman kuulemisia, ilman kunnollisia perusteluja, ilman selkeitä kriteerejä. Tämä heikentää työtaisteluoikeuden käytännön vaikutusmahdollisuuksia ja tuo täysin uudenlaisen riskin työmarkkinaosapuolten keskinäiseen neuvotteluasemaan. Päätökset tehtäisiin vieläpä yleisissä tuomioistuimissa, vaikka niillä ei ole asiantuntemusta työmarkkina-asioista. Paljon järkevämpää olisi siirtää toimivalta työtuomioistuimelle ja perustaa suojelutyöhön erikoistunut sovitteluelin. Näin olisi voitu rakentaa pysyvä ja osaava rakenne, joka todella turvaa välttämättömän suojelutyön mutta ei vaaranna työtaisteluoikeutta.

Arvoisa puhemies! Olen puolessavälissä, joten jatkan seuraavassa puheenvuorossani.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.53 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Miksi tämä ei ole ollut ongelma aiemmin, vaan juuri nyt hallitus haluaa tehdä tästä ongelman? Ay-liikkeen periaate työtaisteluja ilmoittaessaan on ollut erittäin selkeä: henkeä ja terveyttä ei uhata ja laitteita ei rikota, jos tätä pelkistää. Tämä on ay-liikkeen tilanne silloin, kun työtaisteluja ja työtaistelurajoja määritellään. Tämä on myös lakkojen hyväksyttävyyden kannalta erittäin tärkeä näkökohta.

Nyt äsken juuri katsoin 2000-luvun työtaistelutilastoja. Vuodessa on työtaisteluja ollut 80:stä noin sataan ja viime vuosina nyt vähän enempi, mutta sanotaan, että sitä suuruusluokkaa. Tästä äkkiä laskien niitä on ollut tällä 2000-luvulla pyöreästi ottaen kaksituhatta, ja kahdessa tilanteessa on ollut ongelma. Tämä kertoo sen mittaluokan, missä tässä nyt juuri liikutaan, ja siinäkin tilanteessa tätä nyt tuodaan meille tänne esiin.

Tämä eduskunnan lausuma vuonna 2022 oli sinänsä aiheellinen: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää suojelutyötä koskevat kehittämistarpeet ja valmistelee tarvittaessa lainsäädäntöehdotukset, joilla suojelutyön järjestäminen turvataan ristiriitatilanteissa.” Varsinaista selvitystä ei ole tehty, vaan hallitus päätti suoraan ryhtyä asiassa säätämään lakia. Tämän hallitus on oma-aloitteisesti laajentanut tämän tämmöiseksi lainsäädäntöhankkeeksi ja lisäksi vielä lisännyt tähän hätätyötä koskevaa sääntelyä. Eli tehtiin sellainen, jota ei olisi tässä vaiheessa vielä tarvinnut tehdä, vaan olisi ensin pitänyt selvittää nämä kehittämistarpeet.

Pohjoismainen malli ei käynyt. Muissa Pohjoismaissa suojelutyökysymykset on sovittu pääsopimuksin tai keskinäisesti. Siellä on ymmärretty, että suojelutyön piiriä ei ole mahdollista riittävän täsmällisesti määritellä yleislailla koskemaan kaikkia aloja, vaan tarvitaan alakohtaista ja toimialoja koskevaa tietoa. Siksi suojelutyön tarpeet olisi annettava

osapuolille, ja siellä olisi ammattitaito ja soveltamisalue tarkemmin määriteltävänä. Tämä unohtui tässä kokonaisuudessa.

Lakiesityksessä ei myöskään anneta osapuolille toisinsopimismahdollisuutta, mikä on selkeä puute tässä tilanteessa. Tämä on tehty johdonmukaisesti, niin kuin kaikki tähän mennessä työelämää koskevat lainsäädäntöesitykset, työnantajapuolelle eli vahvemman puolelle. Tämä lakiesitys myös kuvaa sitä, että tässä palkansaajapuoli on vastustanut ja työnantajapuoli on kannattanut tämän lakiesityksen tekemistä. Eli mennään sellaisella alueella, että aina työnantajapuolen asemaa vahvistetaan.

Tämä 8 d § on myös ylimitoitettu, kun on laajennettu hyvin lavealle tämä suojelutyön määritelmä. Siellä on noin 13 kohdan lista niistä asioista, joissa tätä pitää erityisesti tarkastella. Siinäkin mielessä voi sanoa, että kun tämmöinen lista on tehty, niin vääjäämättä tulee kysymykseen se, että entäs jos siinä listalla eivät olekaan kaikki alat ja kaikki asiat huomioitu. Jää katvealueita, ja tämäkin on tämän lainkohdan yksi ongelma.

Tämä on tuotu siis myös ilman kunnollista valmistelua. Täällä aikaisemmin tuli esille tämä hätätyöhön liittyvä kohta. Se tuli lainvalmisteluun siinä yhteydessä, kun arviointineuvosto oli tästä lakiesityksestä antanut arvionsa. Se lisättiin siinä poliittisin perustein, ja se huononsi edelleen tätä lakia sen lisäksi, mitä se aikaisempi paketti oli. Se sotki tämän suojelutyön ja hätätyön keskenään. Hätätyön tunnuspiirre on se, että se on ennalta arvaamattomiin tilanteisiin tarkoitettu asia. Se on nimenomaan myrskyjen tai onnettomuuksien varalle: kun henkilökuntaa pitää saada, niin hätätyöllä sitä sitten haetaan. Eli tarvitaan tähän liittyvää lainsäädäntöä, ja se on myös useissa työehtosopimuksissa sovittu erikseen vielä. Tässä mielessä nyt tämä periaate on tässä myöskin murrettu tämän lain osalta.

Arvoisa rouva puhemies! Minulla jäi niin monta asiaa tässä kesken, että jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.58 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä aiempien edustajien puheenvuorojen osalta on tullut esiin se, esimerkiksi keskustan edustaja Oinas-Panuma toi esille sen omassa puheenvuorossaan, mitenkä hallitus on sotkenut ja eikö jo riittäisi se, että työntekijöitten oikeuksia heikennetään useilla lakiesityksillä ja on heikennetty jo. Ja nyt edustaja Lyly tässä aiemmassa puheenvuorossaan myös kuvasi sitä kokonaisuutta, mitä tässä salissa on tämän kahden vuoden aikana tehty. Siis hallitus on tehnyt sitä, että nimenomaan työnantajan näkökulmasta niitä päätöksiä on ollut valmistamassa ja tekemässä, ja nimenomaan ne ovat kohdistuneet sitten heikentävästi sinne työntekijöitten puolelle.

Ihan kertauksenomaisesti haluan tässä kohdassa vielä tuoda vähän sitä listaa esille siitä, että mitäs tässä on päätetty tämän kahden vuoden aikana. Elikkä täällä on jo päätetty aiempia heikennyksiä työntekijöitä koskien, lakko-oikeutta on rajoitettu, työntekijöille on asetettu lakkosakko, aikuiskoulutustuki on lakkautettu, vuorotteluvapaa on lakkautettu, paikallisen sopimisen uudistus, elikkä yleissitovuutta on heikennetty, vientivetoinen palkkamalli, eli valtakunnansovittelijan kädet on sidottu palkkaratkaisuista, leipomoalan työntekijöiltä yötyökorvaus on lailla poistettu, työmatkavähennyksen leikkaus, yt-lain piiristä on pudotettu lähes 200 000 työntekijää ja neuvotteluajat on puolitettu, ja tulossa on vielä työntekijöitä koskeva veronkorotus ay-jäsenmaksun verovähennysoikeuden poistosta sekä nyt tämä käsittelyssä oleva lakko-oikeuden lisärajaus suojelutyön ja hätätyön kautta.

Erikoista tässä hallituksen työelämäpolitiikassa on nimenomaan juuri se, että se kohdistuu aina heikentäen, työntekijöitä koskevaksi heikennykseksi. Tässä vielä kummallisuutta herättää sekin, että kun puhutaan siitä, että ennen vaaleja puolueet ovat tuoneet omia kantojaan esille, niin esimerkiksi en voi olla jälleen viittaamatta perussuomalaisiin. Ennen eduskuntavaaleja te sanoitte olevanne työntekijöitten puolella. Te muun muassa olette vastanneet SAK:sta lähetettyyn Vaalistaja-kampanjan kysymykseen lakko-oikeuden rajoittamisesta niin, että ette halua olla rajoittamassa lakko-oikeutta siitä, mitä se silloin ennen tätä kautta oli, ja nyt tämä on jo toinen kerta, kun te olette lakko-oikeutta tällä lakiesityksellä nyt sitten rajaamassa. Eli kyllä tämä on todella mielenkiintoista ja arveluttavaa politiikkaa, miten se voi poiketa siitä, mitä vaaleissa luvataan ja mitä päätöksiä täällä hallitusvastuussa sitten ollaan tekemässä.

Tämän halusin vielä muistutuksena tuoda, tämän listauksen, ja valitettavasti siellä on tulossa vielä paljon muitakin heikennyksiä työntekijöitä koskien sen lisäksi, että hallitus on leikannut vielä työttömiltä mitä suurimmissa määrin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

19.01 **Juha Viitala sd:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan nostaa esiin myös työriitalain 8 d §:ään kirjatut tilanteet, että jos lisättäisiin suoraan siihen hätätyön perusteeksi, niin se olisi kyllä muutos, joka ansaitsee erityistä huomiota niin oikeudellisten kuin työelämän käytäntöjenkin näkökulmasta. Hätätyö on jo nykyisin säädelty työaikalaissa tiukasti rajattuna poikkeuksena, jolla pyritään turvaamaan tilanteet, joissa ennalta arvaamaton ja vakava uhka voi vaarantaa ihmisiä tai aiheuttaa merkittäviä vahinkoja. Nyt ollaan kuitenkin laajentamassa näitä perusteita tavalla, joka tuo mukanaan merkittävää epäselvyyttä ja tulkinnanvaraa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt aivan aiheellisesti huomiota siihen, että työsuojeluviranomaisen toimivalta hätätyön teettämisen rajoittamisessa ja lopettamisessa on ollut käytännössä epäselvä. Vaikka lainvastainen hätätyön käyttö on jo nyt työaikalain mukaan rangaistavaa, on työsuojeluviranomainen tuonut esiin, ettei poliisille ole juurikaan tehty ilmoituksia mahdollisista väärinkäytöksistä työtaistelutilanteissa, ja syynä tähän on nimenomaan ollut lainsäädännön epäselvyys ja epävarmuus siitä, olisiko työnantajalla ollut muita vaihtoehtoja.

On siis todellakin perusteltua kysyä, miten lainsäädäntöä voidaan lähteä tiukentamaan ja ankaroittamaan tilanteessa, jossa nykyisenkään lain tulkinta ei ole selkeää. Onko tarkoituksenmukaista kirjata poikkeuslainsäädännön hätätyöperusteet suoraan työaikalakiin tilanteissa, joissa suojelutyöstä on käytännössä lähes poikkeuksetta kyetty sopimaan ilman tällaisia keinoja?

Arvoisa rouva puhemies! Kyse ei ole nyt vain teknisestä muutoksesta, kun hätätyön perusteita laajennetaan ilman selkeää tarveharkintaa ja vaikutusarviointia. Vaarana on silloin se, että poikkeuksesta tulee käytäntö. Tällöin työntekijöiden oikeus työtaisteluun kaventuu käytännössä, ei pelkästään teoriassa.

Työaikalain tarkoituksena ei ole toimia keinona rajoittaa työtaisteluoikeutta vaan suojella työntekijää kohtuuttomilta kuormituksilta äkillisissä ja poikkeuksellisissa tilanteissa. Tässä tilanteessa olisi ollut syytä kyllä arvioida tarkemmin, millaisia todellisia ongelmia nykyiseen hätätyösääntelyyn on liittynyt ja miten niitä olisi voitu ratkaista ilman, että sa-

malla muutetaan työriitoihin liittyvää dynamiikkaa sillä tavalla, joka voi johtaa vastakkainasettelujen kärjistymiseen ja oikeusriitojen kasvuun.

Ehdotettu muutos ei ole riittävän tarkkarajainen eikä perustu sellaiseen selvitykseen, jonka perusteella sen välttämättömyys voitaisiin osoittaa. Hätätyön sääntely on tarkoitettu viimeiseksi keinoksi eikä ennakolta määriteltäväksi väyläksi puuttua työtaisteluihin. Tämän vuoksi esitän vakavan huolen siitä, että nyt ehdotettu muutos saattaa avata oven laajemmille työmarkkinahäiriöille ja oikeudellisille epävarmuustekijöille, ja tätä tietä ei kannattaisi kyllä kulkea kevyin perustein. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

19.05 **Niina Malm sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kyseessähän on työ- ja tasa-arvovaliokunnan käsittelyyn kuuluva asia, ja siksi ajattelinkin hiukan nyt puhua tasa-arvosta, koska valitettavasti tasa-arvokin on sellainen käsite, joka viime aikoina on valiokunnan käsittelyissä unohtunut tasaisin väliajoin.

Kun tähän mennessä suojelutyöstä on erikseen säädetty väliaikaisilla erityislaeilla ainoastaan sosiaali- ja terveysalalla, on hyvä huomata, että nyt ehdotettavan lainsäädännön voidaan odottaa vaikuttavan korostetusti näillä sektoreilla. Sote-sektorin naisvaltaisuus huomioiden olisi esityksen tosiasiallisiin tasa-arvovaikutuksiin tullut kiinnittää huomiota, minkä on myös tasa-arvovaltuutettu todennut. Hallituksen monet työelämään, sosiaaliturvaan ja sosiaali- ja terveyspalveluihin tekemät heikennykset ovat vaikuttaneet toistuvasti julkisen sektorin työntekijöihin. Toimenpiteiden vaikutukset näkyvät erityisesti naisvaltaisilla ja matalapalkka-aloilla.

Hallitus puhuu paljon sote-alan veto- ja pitovoiman tärkeydestä, jotta voimme vastata tulevaisuuden kasvavan hoivan ja hoidon tarpeeseen, mutta kuitenkin samaan aikaan hallituksen toimet heikentävät työntekijöiden asemaa, sote-alan houkuttelevuutta ja työvoiman saatavuutta. Tällä tulee olemaan vaikutusta myös sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuteen ja laatuun. On surullista, että naisvaltaiset sote-alat, ja myöskin naisvaltaiset alat yleisesti ottaen, ovat unohtuneet hallituksen päätöksenteossa toistamiseen, ja tämä lakiesitys sinällänsä noudattelee kyllä tätä samaa kaavaa.

No, tästä onkin helppo sitten rakentaa seuraavaan tasa-arvokysymykseen silta — toivottavasti parempi silta kuin se siltarahoitus, mistä tänään kyselytunnilla puhuttiin — nimittäin vientivetoiseen palkkamalliin. Vientivetoinen palkkamalli tämän lakiesityksen yhteydessä voi käyttäytyä varsin väärin, ja kun hallituksella on ollut kiire tuoda näitä esityksiä eduskuntaan ja myöskin kokonaisvaikutukset kerta toisensa jälkeen jäävät tekemättä, niin nythän tässä voi käydä niin, että tämä lainsäädäntö itsessään työnantajalle antaa mahdollisuuden — jopa houkuttelee — käyttämään työsulkua, että saadaan näin ollen ajettua palkankorotusvaateet alas lakon aikana. Tämähän on täysin mahdollista, koska nämä korvausperusteet esimerkiksi työnantajille tällä hetkellä eivät ole missään määrin sillä tavoin relevantteja, että ne tuntuisivat. Että jos joitakin vääryyksiä työmarkkinoilla tekee, niin lähinnä on vitsi se, että sitten muutaman euron maksaa pussistaan ja jatkaa samaan malliin.

Myös työaikalain sanktiointi ei mielestämme ole relevantti peruste hätätyölle. Valiokunnan olisi pitänyt pystyä parempaan. Valitettavasti koko valiokunta ei halua lisätä neuvotteluelementtejä työmarkkinoille, jotta neuvottelukulttuurista tulevaisuudessa voitaisiin pitää kiinni. Kun suomalainen hyvinvointiyhteiskunta ja sen rakentuminen ovat aina rakentuneet neuvottelukulttuurille eli sille, että sovitaan eikä sanella, niin tämä jälleen kerran

murentaa myös tätä kokonaisuutta. Neuvottelukulttuurista kiinnipitäminen on siis täysin mahdotonta tulevaisuudessa, samoin kuin siirrymme pois pohjoismaisesta mallista askel askeleelta, mutta varsin varmasti hallitus meitä siihen suuntaan haluaa viedä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

19.09 **Piritta Rantanen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Piti kaivaa leijonavihko esiin, kun viimeksi oli työ- ja tasa-arvovaliokunnassa mörkövihko ja se aiheutti niin paljon haastavia päätöksiä työntekijöille, ja nyt yritämme leijonan lailla puolustaa työntekijöitten oikeuksia.

Minäkin haluan vielä puhua erityisesti tästä hätätyöstä. Meidän kuulemisissamme professoreitten suustakin tuli niin, että yöunet ovat menneet, ja kyllä täytyy sanoa, että uskon, että aika monella työntekijällä ovat myös yöunet menneet, kun on näitä hallituksen esityksiä tässä pari vuotta saanut seurata. Ja professoritkin ovat kovasti tuumailleet, miten tämä nyt jatkossa oikein sitten menee.

Ennalta ilmoitettu lakko ei voi professoreitten mukaan sellaisenaan olla peruste hätätyölle, ja täällä on monessa puheenvuorossa viitattukin siihen, mitä se hätätyö aidosti voi olla. Se huolihan työntekijäpuolella nyt liittyy nimenomaan siihen, että tätä hätätyön perustetta loivennetaan merkittävästi. Perustelut hätätyön teettämiselle viittaavat siis pakkotilaan, mutta hallituksen esityksessä näin ei kuitenkaan ole. Professoreittenkin mukaan nimenomaan tällä tavalla ajateltuna tämä on kyllä muutos tähän aiempaan lainsäädäntöön.

Nyt tässä esityksessä hätätyötä verrataan säännölliseen työaikaan, ja kyllähän se on niin, että se on tarkoittanut nimenomaan poikkeamista työajan säännöksistä, ja onkin hyvin epäselvää, mitenkä tämä säännöllinen työaika sopii tällaisen lakiesityksen kanssa samaan.

Erityinen huomio liittyy myös siihen, että tämän lain viimeisin versio ei käynyt lainsäädännön arviointineuvostossa lainkaan, ja onhan tämä myös esimerkki siitä, kuinka tällä hallituksella on ollut tapana näitä lakiesityksiään tuoda. On niin, että me kaikki suhtaudumme positiivisesti siihen, että suojelutyö säännellään. Kyse on kuitenkin siitä, millä tavalla tätä sääntelyä tehdään.

Professoreittenkin mielestä olisi pitänyt harkita sitä, että valtakunnansovittelijan toimistoon olisi perustettu oma yksikkö, joka olisi näitä asioita sitten käytännössä toimeenpannut, ja nimenomaan niin, että ne riidat kuuluvat valtakunnansovittelijan piiriin, mutta sinne olisi tarvittu nimenomaan oma erillinen yksikkönsä tätä varten. Itse asiassa vastinekuulemisessa sitten ministeriön edustajakin perusteli, että tätä ei sen pidemmälle selvitetty, koska kustannuskysymys nousi heti esiin, että tämän oman erillisen yksikön perustaminen olisi ollut kuulemma liian kallista.

On kuitenkin niin, että kun näistä työelämäasioista puhutaan, niin tarvitaan osaamista nimenomaisesti aina siitä spesifistä alasta, josta on kyse, ja nimenomaan siitä työmarkkinatoiminnasta. Nythän on niin, että sitten tätä laajaa osaamista ei hyödynnetä, vaan työnantaja voi yksipuolisesti näitä päätöksiä tehdä.

Professoreitten kuulemisissa oli myös pohdintaa siitä, mikä työmarkkinaosapuolten rooli jatkossa on, että onko mahdollista ottaa kantaa työehtosopimuksissa näihin. Lakia kun lukee, niin lähtökohtaisesti se on hyvin pakottavaa, ja jääkin kysymykseksi, mistä sitten jatkossa voi sopia ja mistä ei. Professoreittenkin mukaan lainsäätäjä nyt tämän lain osalta omii konfliktit itselleen, ja riskit sitten menevät oikeuksien ratkaistaviksi. Minusta tämä, että omii konfliktit itselleen, kuvaa kyllä tätä erityisen hyvin.

Oma kysymyksensä on vielä tämä hätätyön sanktiointi laissa. Saamiemme tilastojen mukaan kun on sitten väärin teetetystä hätätyöstä sanktioitu työnantajia, niin oliko siellä joku yksi pieni sakko jossakin kohtaa tullut, vaikka kymmeniä kertoja tätä hätätyötä oli lainvastaisesti jo aiemmin teetetty. Nämä riidat tulevat luultavimmin vain lisääntymään oikeusasteissa ja entisestään hidastamaan meidän oikeuksien ja oikeuden saamista.

Siirtymäsäännösasia oli kokonaisuudessaan ehkä kaikkein mielenkiintoisin tässä. Tämä kertoi taas siitä edustaja Oinas-Panumankin aiemmin kuvailemasta suhmuroinnista. Tässähän kävi niin, että siirtymäsäännös koskee takautuvastikin alkaneita lakkoja, ja olipa niin, että virkamies ei pystynyt tai ei halunnut tätä virkavastuulla allekirjoittaa niin, että laki tulee takautuvasti voimaan, vaan senpä tekikin sitten ministeri Satonen omin pienin kätösin lähes viimeisenä tehtävänään, ennen kuin ministerin pesti vaihtui. Kyllä tämäkin kertoo omalta osaltaan siitä, että edes virkamiesten moraali ei kestänyt takautuvan lain allekirjoittamista, mutta ministeriltä sitä moraalia ei tarvinnut kysyäkään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

19.15 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies! Jatkan edellisessä puheenvuorossa kesken jäänyttä puheenvuoroani.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva lakiesitys käsittelee myös hätätyötä tavalla, joka herättää laajaa huolta. Esityksen mukaan hätätyötä voitaisiin käyttää suoraan niissä tilanteissa, joissa suojelutyö ei toteudu. Ongelmana on, että tällöin työnantaja voi käytännössä yksipuolisesti määritellä, milloin lakko ei heidän mielestään turvaa toimintoja riittävästi, ja määrätä työntekijät töihin. Tällainen tilanne ei vastaa hätätyön alkuperäistä tarkoitusta, joka on tarkoitettu aidosti poikkeuksellisiin ja ennalta arvaamattomiin tilanteisiin. Nyt riski on, että hätätyötä käytetään keinona murtaa lakko. Tähän ei ole riittäviä oikeudellisia valvontamekanismeja, eikä esityksessä oteta kantaa esimerkiksi työntekijän korvausoikeuteen tällaisessa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Juuri korvauksista haluan seuraavaksi sanoa sanasen. On käsittämätöntä, että esityksessä ei ole mitään mainintaa suojelu- tai hätätyöhön osallistuvien työntekijöiden vähimmäiskorvauksesta. Jos ihminen määrätään kesken lakon työvuoroon, ehkä lomalta, ehkä pois perheen parista, ei voi olla niin, että siitä ei seuraa kohtuullista korvausta työntekijälle. Korvauksen tulisi olla vähintään kaksinkertainen palkka, ellei työehtosopimuksessa muuta sovita. Tämä olisi oikeudenmukaista ja hillitsisi myös mahdollista lainsäädännön väärinkäyttöä.

Arvoisa puhemies! Esitys on myös pariteettiperiaatteen vastainen. Se kohdistaa velvoitteet vain työntekijäpuolelle. Työnantajien työtaistelutoimet, esimerkiksi työsulut, jäävät täysin tarkastelun ulkopuolelle, vaikka ne voivat aiheuttaa aivan samanlaista haittaa yhteiskunnan toiminnoille. Tämä rikkoo työoikeuden keskeistä tasapainoperiaatetta. Suomen lainsäädäntö on tähän asti kohdellut työmarkkinaosapuolia tasapuolisesti. Nyt tästä periaatteesta ollaan luopumassa. Samalla esitys ei huomioi lainkaan suojelutyötä tilanteissa, joissa työnantaja lomauttaa tai irtisanoo henkilöstöä, kuten nyt tapahtuu hyvinvointialueilla. Kuka kantaa silloin työsuojeluvastuun? Tämä on valtava aukko lainsäädännössä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan muistuttaa: Tämä lakiesitys ei ole vain tekninen paketti, se on arvolatautunut linjanveto. Se kertoo, millaista työelämää haluamme rakentaa ja millaisena me näemme sopimusyhteiskunnan tulevaisuuden. Meillä olisi ollut mahdollisuus vahvistaa pohjoismaista sopimusperinnettä, antaa tilaa neuvotteluille, rakentaa pysy-

viä malleja suojelutyöhön yhdessä työmarkkinatoimijoiden kanssa. Sen sijaan hallitus valitsi, jälleen kerran, yksipuolisen sääntelyn, jonka pääasiallinen vaikutus on kaventaa työntekijöiden oikeuksia, lisätä epävarmuutta ja siirtää päätösvaltaa pois sopimusyhteiskunnasta.

Arvoisa puhemies! Tämä laki ei ole tarpeellinen, se ei ole oikeasuhtainen, se ei ole pohjoismaisen sopimusyhteiskunnan mukainen, ja ennen kaikkea se ei lisää luottamusta työelämässä — päinvastoin tämäkin murentaa sitä. Siksi on vastuullista sanoa: tätä lakiesitystä ei tule hyväksyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.19 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kannattaa muistaa, mihin viitekehykseen tämä lakiesitys tulee. Kun työtaisteluilmoitus tehdään, niin se varo on yleensä 14 vuorokautta, ja sitä voidaan sitten vielä siirtää. Näitä neuvotteluja pitäisi tämän suojelutyön osalta käydä sinä aikana, ja ne pitäisi ratkaista ennen työtaistelun alkamista. Siinä mielessä tässä ensimmäisessä vaiheessa, kun työtaisteluilmoitus tehdään, käydään nämä lakkorajat lävitse, ja siinä yhteydessä työnantajapuolen pitäisi välittömästi reagoida, mitkä asiat pitää hoitaa ja missä on suojelutyön tarvetta. Erityisen tärkeätä on siinä vaiheessa, kun sitä työtaistelutilannetta ruvetaan käsittelemään, että se informaatio tulee oikeasti sieltä työnantajan puolelta, että täällä on vielä ongelmia, jos niitä ei ole siinä työtaisteluilmoituksessa jo selkeästi rajattu. Tämän lain toimivuuden kannalta on erityisen tärkeää, että tässä syntyy aito neuvottelu siinä tilanteessa ja työnantaja reagoi näihin työtaistelutoimiin ripeästi ja se prosessi lähtee liikkeelle ja siinä käydään sisältö varsin selkeästi läpi. Useimmat tilanteet tällä tavalla pystytään ratkaisemaan. Ja ainakin tähän asti on ollut se kokemus, että näistä ei juuri riitoja ole tullut, niin kuin jo aiemmin tuossa puheenvuorossani sanoin.

Sitten tämä 8 d §:n laajuus: Tässä on 13-kohtainen lista, ja tässä ensimmäinen edellytys on, ettei työtaistelu välittömästi, konkreettisesti ja vakavasti vaarannu. Sitten on se 13 kohdan luettelo, jossa on ihmisen hengen ja terveyden turvaamiseksi tehohoitoa, päivystystä, ensihoitoa, synnytystä, sairauksien hoitoa, tutkimuksia, lääkehoitoa ja niin edelleen — se on aika pitkä litania. Sitten on kotihoitoa, asumispalveluita, lastensuojeluyksiköitä, sosiaalipäivystystä. Ja kolmantena on hälytystehtäviä, yleistä järjestystä ja niin poispäin. Nämä ovat sinne terveyden alueelle. Ja sitten tulee elinkeinotoiminnan jatkuvuuden edellytysten tukeminen: miten laitteet ja koneet ajetaan alas ja niitä pidetään yllä. Ympäristövahingot on täällä lueteltu, niitä kohteita. On eläinten hyvinvointi, mihin edustaja Rantanen tuossa viittasi. Sitten on alueellinen koskemattomuus, valtion ylimmän päätöksenteon toimivuus, sitten energian ja lämmön ja veden ja lääkkeiden saanti ja niin poispäin. On poliisin toiminta, rikosten ehkäisy ja selvittäminen, tuomioistuinlaitoksen toiminta, digitaalisen maksuliikenteen toimivuuden ja käteisen rahan saatavuuden turvaaminen, poliisin ja Puolustusvoimien toiminta ja näin poispäin. Tällä listalla on koko yhteiskunta lueteltu, ja on hyvä kysymys, mitä jää ulos tästä tilanteesta, kun tätä käsitellään. Sen vuoksi työtaisteluilmoituksen tekemisen yhteydessä pitää käydä tämä lista läpi siitä lähtökohdasta, ettei välittömästi, konkreettisesti ja vakavasti vaarannu noilla alueilla, ja tämä lista on tässä mielessä jonkin verran ongelmallinen. Mutta nämä neuvottelut ovat tässä tärkeä tilanne.

Sen lisäksi, kun tämä huolehtimisvelvollisuus on langetettu käytännössä työntekijäpuolelle eli sen työtaisteluilmoituksen tekijälle, sitten työnantajalle tulee tämä neuvottelu ja haastaminen siinä tilanteessa näistä suojelutyön rajoista.

Sitten tämän osalta tapahtuu prosessissa vielä se, että työtaistelua voidaan siirtää, jos näitä neuvotteluja ei ole saatu tehtyä, ja myöskin pysyvää siirtoa voidaan hakea. Sitten jos tässä prosessissa tapahtuu sellainen tilanne, että tämän 14 vuorokauden aikana ei pystytä sitä hoitamaan, niin sitten on myös se hätätyöedellytys olemassa. Ja siellä ei ole sitä edellytystä, että olisi joku myrsky tai joku muu vastaava ennalta arvaamaton syy taustalla. Eli tässä sotketaan tähän prosessiin nytten monia ulottuvuuksia. Siinä mielessä tämä prosessi on tehty nytten hyvin monimutkaiseksi. Tässä mielessä olisi ollut hyvä käsitellä myös tätä oikeuspaikkaa. Oikeuspaikka on sillä tavalla tärkeä, että kun tässä oikeuspaikka on nytten yleinen tuomioistuin, kansanomaisesti käräjäoikeus, niin voi kysyä, miten sinne syntyy semmoista osaamista suojelutyön sisällöstä ja muista, kun on yksittäisiä tapauksia siellä täällä Suomessa. Tämä oikeuspaikka olisi pitänyt viedä työtuomioistuimeen siitä syystä, että sinne olisi syntynyt tämmöistä osaamista. Se on myös kollektiivisopimisen paikka, ja siellä tiedetään osapuolten neuvottelutoiminta ja sisältöjen hakeminen ja noin poispäin. Tässä mielessä tämä oikeuspaikkakin on väärä. Ja erityisesti on vielä se, että nämä käräjäoikeudet ovat erittäin ruuhkaisia ja hakemusmäärät niissä vain kasvavat. Itse epäilen, että riitoja tulee näitten osalta vielä lisää, kun tämä lakiesitys tulee nyt sitten täältä todennäköisesti hyväksytyksi.

Itse sanoisin, että tätä ei pitäisi viedä eteenpäin juuri näistä monista ongelmasyistä, joita tässä nyt luettelin.

Arvoisa rouva puhemies! Minulla jäi vielä tässä semmoinen pätkä, että tämä aika ei enää riitä siihen. — Kiitos, jatkan seuraavassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.26 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tänään olemme useissa hyvissä puheenvuoroissa tässä salissa kuulleet valitettavaa totuutta siitä, että itse tämä lakiesitys on varsin kummallinen ja tarvetta tehdä tätä muutosta ei siis edes olisi. Tämä esitys sinällään siis on myös työntekijöitten näkökulmasta erittäin haitallinen, koska tässä suoraan, kun nyt vedetään rajat suoriksi, voidaan todeta se, että lakko-oikeutta taas rajoitetaan. Onhan se nyt perustuslain näkökulmastakin aika tarkkaa sillä tavalla ajatellen, että tämmöistä perustuslaillista oikeutta ollaan tälläkin lakiesityksellä periaatteessa rajoittamassa, niin kuin olemme sitten eduskunnassa hyväksymällä tämän lain.

Itse tämä lain valmistelu on myös saanut poikkeuksellista julkisuutta. Kuten Yle aiemmin tässä uutisoi, hoitajaliitto Tehy on tehnyt tästä asiasta huhtikuussa rikosilmoituksen, koska lain — siis tämän kyseisen lain, mitä nyt tässä käsitellään — valmisteluun liittyen on epäselvyyksiä ollut. Tehy on tehnyt siis huhtikuussa rikosilmoituksen, ja Tehy on pyytänyt poliisia selvittämään, ovatko työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehet syyllistyneet lainvalmistelussa virkarikoksiin, ja poliisi on aloittanut asiassa esiselvityksen.

En tietenkään ota kantaa henkilönä nyt siihen, mitä tuo mahdollisesti tuo tullessaan, mutta sen totean, että jos tämä lakiesitys sinällään on tosi kummallinen, niin kyllähän tämän lain valmistelukin on tosi kummallisesta kulmasta edennyt. Kuten on tullut monessa puheenvuorossa esiin, tämä hätätyötä koskeva esitys sinällään on tullut tavallaan mutkan kautta ja sivuovesta tähän esitykseen lisättynä, mikä on erittäin kummallista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.28 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä täytyy muistaa, että työtaistelutilanteessa työnantaja on riidan toinen osapuoli, ja tässä on perusongelmana se, että hallituksen esityksessä siirretään toiselle työriidan osapuolelle, eli työnantajalle, mahdollisuus yksipuolisesti määritellä, mikä on tapauksessa tarvittava hätätyö, tai määrittää työtaisteluun osallistuvat työntekijät ja määrätä työntekijät osallistumaan työhön. Tässä mielessä tässä mennään sellaiselle alueelle, joka on uusi, ja myös tällä lainsäädännöllä päästään vaikuttamaan työtaistelun lakkorajoihin. Se, mikä tässä vielä on hätätyönkin osalta ollut ongelma, on se, että nyt kun hätätyötä on käytetty työtaistelutilanteissa nykyisinkin aina silloin tällöin, niin esimerkiksi Tehyn työtaistelussa vuonna 22 tuolla Kaakkois-Suomessa sitä käytettiin aika monessa tapauksessa, ja siellä valtaosa niistä todettiin väärinkäytetyiksi. Tässä mielessä nämä hätätyöhön liittyvät sanktiot ovat niin pieniä, että se ei juurikaan estä työnantajaa sen osalta sitä käyttämästä. Sen vuoksi olisi ollut perusteltua, että tässä lainsäädännössä olisi määritelty hätätyöhön ja suojelutyöhön palkkamäärittelyt ja korvaukset, jotta myös se asia olisi hieman pistänyt työnantajaa miettimään, milloin kannattaa hätätyötä käyttää ja milloin ei, ja se täältä jäi pois.

Muistan vain, että potilasturvallisuuslain yhteydessä taisivat perussuomalaiset vaatia kolminkertaista palkkaa ja kokoomuslaiset kaksinkertaista palkkaa, ja täällä lakiesityksessä ei ollut yhtään palkkaan mitään mainintaa, ja sen vuoksi siellä on iso puute. Palkka ja korvaus olisi tullut olla vähintään kaksinkertainen, ellei työehtosopimuksessa ole sovittu korkeammasta korvauksesta. Hätätyön osalta aika monessa työehtosopimuksessa on sovittu korvauksesta silloin, kun sitä tapahtuu.

Tämä pariteettiperiaatteen unohtuminen on tässä lainsäädännössä erittäin iso puute, niin kuin täällä on tullut. Työnantajapuoli käyttää työsulkua, ja se voi määritellä työsulun, mutta siellä näihin liittyviä vaateita ei ole. Olisi ollut kohtuullista, että myös nämä henkeen ja terveyteen liittyvät asiat olisivat siellä myöskin olleet velvoittavana työnantajapuolelle, kun tätä kokonaisuutta katsotaan. Nyt sitä ei ollut.

Arvoisa rouva puhemies! Erityisen hankalaa tässä on mielestäni se, että kun tässä ei käytetä sitä työmarkkinaosapuolten tietotaitoa hyväksi ja anneta kullekin sopimusalalle mahdollisuutta tehdä tästä sopimusalakohtaisia ratkaisuja ja saada sillä tavalla tehtyä näitä suojelutyöhön liittyviä rajauksia paremmin aloihin kohdistuvaksi, niin se on kokonaan tästä lainsäädännöstä jäänyt vähemmälle. Ja sitten osapuolet olisivat voineet keskenään jopa sopia tämmöisestä sovitteluhenkilöstä tai sovitteluelimestä, joka ratkoo näitä mahdollisia riitoja — sen tyyppinen ratkaisumalli, mitä edustaja Berg täällä toi esiin. Toinen vaihtoehto on, että se olisi sovittelutoimen yhteydessä, jolloin sitä pystyttäisiin siellä sitten käsittelemään. Samalla syntyisi semmoinen tilanne, että pystyttäisiin tällä sovittelutoimielimellä tai sovitteluhenkilön avulla ratkomaan niitä suojelutyöhön liittyviä asioita, ja niitä ei tarvitsisi viedä tuonne ruuhkaisiin käräjäoikeuksiin.

Eli täällä on paljon tällaisia asioita, jotka olisi pitänyt tässä lakiesityksessä hoitaa toisella tavalla tai sitten jättää kokonaan toteuttamatta. Tulemme toisessa käsittelyssä ehdottamaan tämän ykkös- ja kakkoslakiehdotuksen hylkäämistä ja sitten muutamia ponsia tämän lakiesityksen liitteeksi. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 14/2025 vp sisältyvien 1.ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.